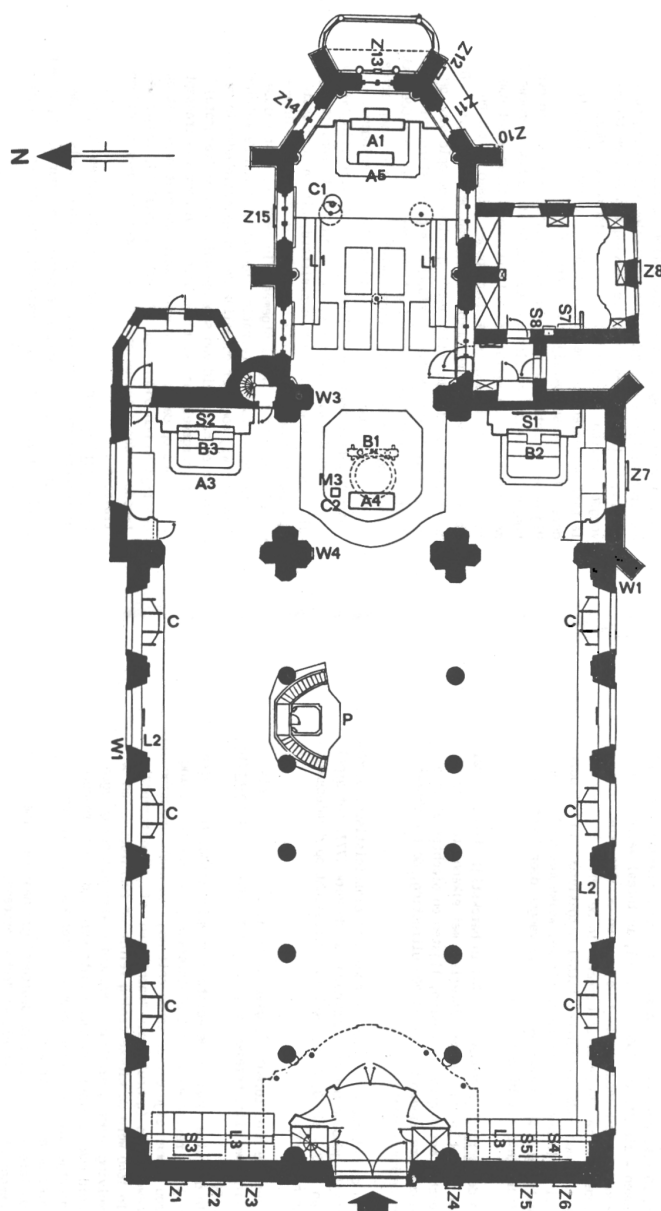

Heemkring Opwijk-Mazenzele

50 heiligen en hun symbolen in de Sint-Pauluskerk

Symbolen of zinnebeelden zijn van alle tijden en van alle volkeren.

De christelijke symbolen gaan soms terug op oeroude voorstellingen maar de meeste zijn toch ontleend aan de traditie in de christelijke kerken.

Plattegrond van de Sint-Pauluskerk te Opwijk.

Voor de aanduiding van de plaats waar de heilige is afgebeeld in de vorm van een houten of stenen beeld, op een schilderij of in een glasraam: zie ook de beschrijving "Een bezoek aan de Sint-Pauluskerk".

50 heiligen en hun symbolen in de Sint-Pauluskerk, alfabetisch gerangschikt, met verwijzing naar het bouw- of interieurelement waar zij voorkomen (zie plattegrond en beknopte beschrijving "Een bezoek aan de Sint-Pauluskerk").

A: altaar
B: beeld
C: biechtstoel
G: glasraam
P: preekstoel
S: schilderij

1. Aloysius van Gonzaga

B11

Geboren in 1568 bij Mantua.

Afgebeeld als een jonge man in het kled der novicen van de Sociëteit van Jezus (Jezuïeten) in rochet, die opkijkt naar het kruis dat hij in de hand houdt.

Patroon van de studerende jeugd. Aangeropen tegen pest en oogziekten.

Feestdag: 21 juni.

2. Andreas

S5

Apostel, broer van Simon Petrus. Afgebeeld als apostel met een boek in de hand en een kruis in X – vorm (Andreaskruis) – als teken van zijn marteldood.

Patroonheilige van de vissers, slagers en touwslagers.

Feestdag: 30 november.

3. Anna

G7

Moeder van Maria (volgens het apocriefe evangelie van Jacobus), afgebeeld met op haar arm Maria als meisje dat in de hand een banderol vasthoudt.

Zij wordt o.a. aangeropen tegen een moeilijke bevalling, bedwateren en koorts.

Feestdag: 26 juli.

4. Antonius, abt

B14

Geboren omstreeks 241 in Egypte.

Ook Antonius de kluizenaar of Antonius met het varken genoemd.

Hij is afgebeeld als kluizenaar met baard, gekleed in een pij met koord (gewaad der Antonietermonniken), met in de rechterhand een tau- of abtsstaf. Hij leest in een boek, dat hij in de linkerhand houdt en aan zijn voeten ligt een (wild) varken. Dit laatste verbeeldt niet de duivel, maar wel de voorspraak van de heilige tegen de veeziekte "Sint-Antonius-vuur".

De heilige wordt aangeropen tegen deze ziekte en ook nog tegen pest, roos, scheurbuik, wratten en steenpuisten.

Feestdag: 17 januari.

5. Antonius van Padua

B10 / G5

In 1195 in Lissabon geboren.

Minderbroeder die predikte in Zuid-Frankrijk en Noord-Italië.

Het beeld toont de heilige met op de arm het Jezuskind dat een wereldbol in de hand houdt. In de linkerhand houdt hij een bloeiende tak (Ielie ?). Op het glasraam is hij gekleed in een pij van zijn orde met koord en met sandalen aan de voeten. Op de linkerarm draagt hij op een boek het Jezuskind en in de rechterhand een bloeiende tak (Ielie ?).

Hij wordt vooral aangeropen voor het terugvinden van verloren voorwerpen.

Feestdag: 13 juni.

6. Apollonia

G7

Stierf in 249 de marteldood in Alexandrië.

Apollonia van Alexandrië houdt in de linkerhand een palm en in de rechterhand een tang met een tand, omdat haar tanden verbrijzeld werden.

Daarom wordt zij vooral aangeroepen bij tandpijn.
Feestdag: 9 februari.

7. Augustinus

C / G3 / S2

Geboren in 354.

Augustinus, bisschop van Hippo, is afgebeeld op een glasraam in bisschopsgewaad, met staf en mijter en met in de rechterhand een brandend hart, dat verwijst naar vurige liefde voor God. Op de schilderij is hij op dezelfde manier geschilderd naast O.L.Vrouw.

Hij is de patroonheilige van de boekbinders, de boekhandelaars en drukkers.

Feestdag: 28 augustus.

8. Barbara

B7

Stierf de marteldood ca. 306.

Afgebeeld in een lang kleeft met in de hand een palmtak, als martelares. De toren naast haar verwijst naar haar opsluiting omdat ze weigerde te trouwen.

Zij is de patrones van de brandweerlieden en wordt vooral aangeroepen tegen brand en blikseminslag.

Feestdag: 4 december.

9. Bartholomeus

S5

Op de schilderij is de heilige afgebeeld met in de rechterhand een boek (als apostel) en in de linkerhand een mes (waarmee hij de huid werd afgestroopt).

Daarom is hij de patroon van de leerbewerkers en schoenmakers en wordt hij aangeroepen tegen huidaandoeningen, stuipen en zenuwziekten.

Feestdag: 24 augustus.

10. Benedictus

G3

Geboren in Nursia omstreeks 480.

Benedictus is op het glasraam gekleed in een pij als abt met borstkrus en staf. In de rechterhand draagt hij een boek met opschrift "regula" (orderegelt) als stichter van de orde die naar hem genoemd wordt. Aan zijn voeten zit een zwarte vogel (raaf of kraai), die volgens de legende in een stuk brood pikte waarmee men Benedictus wilde vergiften.

Daarom wordt zijn hulp ingeroepen bij vergiftiging, koorts en pest.

Hij is de patroon van de schoolkinderen en leraars en sinds 1964 ook van Europa.

Feestdag: 21 maart (of 11 juli).

11. Bernardus

G 9

Geboren in 1090.

De heilige is afgebeeld op het glasraam naast het O.L.Vrouw-altaar. Maria (met Jezuskind) geeft vanuit de hemel aan de geknielde Bernardus een rozenkrans. Hij is gekleed als cysterziënzermonnik. Andere symbolen zijn een hond (de heilige wordt 'Gods waakhond' genoemd tegen de bestrijders van de kerk), een hond met een stok in de muil (een legende), een wereldbol en (op de achtergrond) enkele kerkmodellen.

Hij wordt o.a. aangeroepen tegen jicht, reuma en ziekten van het hoornvee.

Feestdag: 20 augustus.

12. Catharina

G7

Geboren eind 3^e eeuw.

De koningsdochter Catharina van Alexandrië draagt een kroon op het hoofd en in de handen een zwaard en maagdenpalm (maagd en martelares). Achter haar ziet men een deel van een wiel, waarop ze zou ter dood gebracht worden, maar dat door een engel vernietigd werd.

Daarom wordt zij aangeroepen tegen het katrienerad of -wiel' (huidziekte) en is zij de patrones van o.a. de wagemakers, de pottenbakkers en molenaars.

Feestdag: 25 november.

13. Cecilia

G22

Vermoord omstreeks 230.

De maagd en martelares Caecilia van Rome is afgebeeld als patrones van de muziek, tussen musicerende engelen en spelend op een orgel.

Daarom is zij de patrones van de zangers en musici.

Feestdag: 22 november.

14. Cornelius

B15

Stierf in 253.

De heilige paus en martelaar is afgebeeld als bisschop met een staf in de hand. Beschermheilige van het hoornvee (met hoorn -'cornu'- in de hand ?) en de veeboeren en wordt hij aangeroepen tegen veeziekten en ook o.a. tegen plotselinge dood en koorts.

Feestdag: 16 september.

15. Dorothea

S2

Gedood omstreeks 305.

De maagd en martelares Dorothea van Cappadocië heeft in haar hand een mand met rozen, die zij aanbiedt aan Onze Lieve Vrouw met het Jezuskind.

Daarom is zij o.a. de patrones van de bloemisten. Haar hulp wordt ingeroepen tegen brand, storm en een plotselinge dood.

Feestdag: 6 februari.

16. Dominicus

S2

Geboren omstreeks 1172 in Spanje.

Dominicus Guzman, de stichter van de Predikherenorde (Dominikanen), bestreed de ketterij in Zuid-Frankrijk met woord en rozenkransgebed. Hij heeft een rozenkrans (?) en het vaandel van de rozenkrans in de linkerhand, die hij uitgestoken houdt naar het kind Jezus.

Hij is de patroon van de naaisters en kleermakers en wordt aangeroepen tegen koorts en hagel.

Feestdag: 4 augustus.

17. Eligius

G6

Geboren rond 590 bij Limoges.

Elooi, de goudsmid van de Frankische koningen werd bisschop van Noyon. Hij is afgebeeld als bisschop met in de linkerhand een maquette van een kerk en in de rechterhand een gekroonde hamer.

Daarom is hij de patroonheilige van o.a. de smeden en de metaalbewerkers.

Men vraagt zijn hulp o.a. tegen paardenziekten en zweren.

Feestdag: 1 december.

18. Elisabeth

G17

Moeder van Joannes de Doper en nicht van Maria, die haar een bezoek brengt als ze zwanger is van Joannes. De tekst op het glasraam luidt: "Beatam me dicent omnes generationes" (alle geslachten prijzen mij zalig).

19. Elisabeth van Hongarij

G4 / S3

In 1207 geboren als dochter van koning Andreas II van Hongarije.

Op het glasraam is Elisabeth gekroond als koningin en heeft zij in haar schoot rozen. De schilderij toont haar als koningin met een gouden kroon op het hoofd (?) en in haar voorschoot het brood (?) dat zij naar de armen draagt.

Daarom is zij de patrones van de bakkers. Zij wordt aangeroepen tegen eczeem.

Feestdag: 19 november.

20. Filippus

S5

De apostel en martelaar houdt in de rechterhand een kruisstaf. Dit verwijst naar de bekering van heidenen.

Hij is de patroonheilige van o.a. de winkeliers en marskramers.

Feestdag: 1 mei.

21. Franciscus van Sales

B6

Geboren in 1567 in de Savoie.

Bisschop van Genève, die veel protestanten bezocht en bekeerde. Afgebeeld in priesterkleed met borstkruis en rochet. Hij draagt in de opgeheven hand een doorboord hart met een stralenkrans (of doornen ?), wat verwijst naar zijn vurige liefde tot God.

Hij is de patroon van schrijvers, uitgevers en journalisten.

Feestdag: 29 januari.

22. Franciscus Xaverius

B13

Geboren in 1506 in Navarra.

Het beeld toont de jezuïet, gekleed in priestergewaad, met superplie en stola.

Hij steekt een kruis in de hoogte, wat verwijst naar zijn prediking in India en Japan.

De heilige is dan ook de beschermpatroon van de missies. Hij wordt aangeroepen tegen pest, hagel en storm op zee.

Feestdag: 3 december.

23. Gudula

G4

Rond 650 geboren als dochter van de Brabantse vorst Witger.

Goedele is afgebeeld als een jonge vrouw in een lang kleed met hoofddoek, die in de hand een lantaarn met een brandende kaars draagt. Volgens de legende blies de duivel haar lantaarn uit als zij naar de kerk ging. Zij is de patroonheilige van Brussel.

Feestdag: 8 januari.

24. Jacobus de meerdere

S5

De schilderij toont de apostel, zoon van Zebedaeüs en broer van Joannes. Eeuwen lang is men ter bedevaart gegaan naar zijn relikwieën te Compostella, in Spanje. Hij wordt daarom getoond als bedevaartganger met in de rechterhand een (pelgrims)staf.

Daarom is hij de patroonheilige van de pelgrims. Men roept hem aan tegen reuma en voor mooi weer of een goede oogst.

Feestdag: 25 juli.

25. Jacobus de mindere

S5

Deze Jacobus was de zoon van Alpheus. Op de schilderij heeft hij in de handen een boek als apostel. Achter hem is een vollersstang of vollersstok (in de vorm van een knots) te zien.

Daarom is hij de patroonheilige van de vollers.

Feestdag: 3 mei.

26. Joannes de dooper

G3 / S4

Joannes Baptist, zoon van Zacharias, is de voorloper van Jezus.

Op de schilderij wordt hij getoond met een rood onderkleed terwijl hij Jezus doopt in de Jordaan. Op het glasraam is hij gekleed als ascetisch boeteprediker in een kemelharen kleed. Hij draagt in de ene arm een lam en in de andere hand een wimpel waarop staat "ecce agnus Dei" (ziehier het lam Gods), verwijzend naar Jezus.

Hij is daarom de patroon van de kleermakers en bontwerkers.

Men roept o.a. zijn hulp in bij koorts, kinderziekten en hoofdpijn.

Feestdag: 24 juni.

27. Joannes evangelist

B1 / S5

Op een arm van het calvariekruis is de evangelist te zien met als symbool de adelaar. Op de schilderij ziet men de apostel en evangelist met een beker (kelk) in de hand. Volgens de legende dronk hij ervan zonder te sterven.

Daarom wordt hij aangeroepen tegen vergiftiging en is hij o.a. de patroon van de scheikundigen.

Feestdag: 27 december.

28. Johannes Berchmans

B8

In 1599 geboren te Diest.

De novice van de Sociëteit van Jezus is afgebeeld in priesterkleed met boek en rozenkrans (Mariaverering, lid van de Mariacongregatie).

Patroon van de studerende jeugd.

Feestdag: 26 november.

29. Jozef

B17 / G18 / G19

De man van Maria staat naast Maria en het Jezuskind. Hij draagt in de rechterhand een witte lelie. Op het glasraam van de geboorte van Jezus en op dat van de opdracht in de tempel is hij afgebeeld naast Maria.

Als timmerman is hij ook hun patroonheilige. Hij wordt aangeroepen voor een goede dood.

Feestdag: 19 maart.

30. Juliana

G5

Rond 1192 bij Luik geboren.

Juliana van Cornillon had een grote vroomheid voor de Eucharistie. Op het glasraam is zij voorgesteld met in de linkerhand een boek. Achter haar ziet men een geelbruine cirkel met een donkere schuine streep erdoor, wat verwijst naar een legende die vertelt dat Christus er haar in een visioen op wees dat er in heel het kerkelijk jaar geen enkele feestdag voor het Heilig Sacrament bestond.

Feestdag: 5 april.

31. Laurentius

S2

Sierf in 258 de marteldood.

Deze Romeins diaken en martelaar is gekleed met dalmatiek en stola. De linkerhand houdt hij een martelaarspalm en op een rooster, waarop hij volgens de legende gemarteld werd.

Zijn hulp wordt daarom gevraagd o.a. bij brandgevaar en brandwonden.

Hij is de schutpatroon van brandweerlui, koks en ... geschied- en heemkundige kringen.

Feestdag: 10 augustus.

32. Lodewijk

G6

Geboren in 1214.

Lodewijk IX van Frankrijk (regeerde in 1223-1270), draagt het koningsgewaad versierd met de Franse lelie en een kroon op het hoofd. In de ene hand houdt hij een staf met lelie en in de andere hand een doornenkroon op een kussen. Bij de zesde kruistocht zou hij de relieken van de doornenkroon van Christus meegebracht hebben.

Hij stierf aan de pest en wordt hiertegen aangeroepen.

Hij is de patroonheilige van vele ambachten, o.a. van de metselaars en de kappers.

Feestdag: 25 augustus.

33. Lucas

B 1

De evangelist is op een arm van het calvariekruis afgebeeld met zijn symbool een rund.

Als geneesheer is hij de patroonheilige van de dokters.

Feestdag: 18 oktober.

34. Maria

B1 / B2 / B9 / S2 / G9 / G12 /
G13 / G14 / G16 / G17 / G18

De moeder van Jezus is uitgebeeld aan de voet van het kalvariekruis.

Haar beeld op haar altaar toont haar als koningin met het Jezuskind op de arm.

Op het schilderij boven haar altaar is zij afgebeeld als koningin der engelen.

Achteraan in de kerk is ze gekleed in het wit met een blauwe gordel en in de hand een rozenkrans.

Op het glasraam in de kruisbeuk naast haar altaar, reikt zij uit de hemel een rozenkrans aan de heilige Bernardus.

De glasramen in de zijbeuken noord tonen Maria bij de boodschap van de engel, bij haar bezoek van aan Elisabeth (moeder van Joannes de Doper), bij de geboorte van Jezus en bij de opdracht van Jezus in de tempel met de tekst 'Lumen ad revelationem gentium' (het licht van de wereld).

De glasramen in de zijbeuken zuid tonen Maria tussen de apostelen met Pinksteren, bij haar hemelvaart met tekst "Assumpta est Maria in caelum" (Maria is ten hemel opgenomen)

en bij haar kroning in de hemel met tekst "Maria Regina Caeli" (Maria koningin van de hemel). Feestdag: o.a. 2 februari, 25 maart, 15 augustus, 22 augustus en 12 september,

35. Maria Magdalena

C

Boven een biechtstoel is een der vrouwen die Jezus volgden uitgebeeld als zondares.

Zij is daarom de patrones van de boetelingen en wordt aangeroepen tegen pest en zweren.

Feestdag: 22 juli.

36. Maria van Egypte

C

Rond 344 geboren in Alexandrië.

Boven een andere biechtstoel is Maria de Boetvaardige afgebeeld. (met een open perkament in de hand ?).

Zij is de patrones van de boetelingen, zigeuners en prostituees.

Feestdag: 2 april.

37. Marcus

B1

De evangelist is op een arm van het calvariekruis afgebeeld met zijn symbool de (ge vleugelde) leeuw.

Hij is de patroonheilige van o.a. de klerken en de bouwvakkers.

Zijn hulp wordt ingeroepen tegen schurft, plotse dood, bliksem en onweer.
Feestdag: 25 april.

38. Mattheus

B1 / S5

De evangelist is op een arm van het kalvariekruis afgebeeld met zijn symbool een engel.
Op de schilderij heeft de apostel en evangelist een boek in de hand. In zijn rug is een lans gestoken, als martelaar.

Hij is de patroonheilige van de financiële beamten, de handelsreizigers en de boekhouders.
Feestdag: 21 september.

39. Nicolaas van Myra

P / G2 / S3

Geboren omstreeks 280 in Klein-Azië.

Achteraan op de preekstoel is Nicolaas afgebeeld als bisschop met mijter en staf met een kuip met drie knapen (volgens de legende door een boze waard onthalsd en in een kuip ingezouten, terug tot leven geroepen. (mogelijk oudere legende als schipspatroon drie schipbreukelingen –onschuldig ter dood veroordeeld- door hem gered, in een bootje aan zijn voeten geplaatst).

Het glasraam toont een bisschop met mijter en staf en een kuip met kind.

Op de schilderij aan het O.-L.Vrouwaltaar is hij geschilderd als bisschop, zittend op een zetel. Op de schilderij achteraan in de kerk, die vroeger het Sint-Niklaasaltaar versierde, bieden drie veldheren van keizer Constantinus, hun weldoener bisschop Nicolaas uit dankbaarheid rijke geschenken aan. Zij waren na de slag te San Romano valselijk van hoogverraad beschuldigd en ter dood veroordeeld en werden door hem vrijgesproken.

Hij is de patroonheilige van o.a. de kinderen, kooplieden, slagers en vele andere beroepen.

Feestdag: 6 december.

40. Norbertus

G2

Geboren omstreeks 1082 in Xanten.

Hij stichtte te Prémontré een orde van reguliere kanunniken, naar hem Norbertijnen geheten. Maar hij was ook boeteprediker, kerkhervormer en later bisschop van Maagdenburg. Als bisschop (of abt) met mijter houdt hij hier in de hand een monstrans met een hostie, als verdediger van de leer van de eucharistie.

Hij is de schutspatroon van de vroedvrouwen en wordt aangeroepen voor een voorspoedige bevalling.

Feestdag: 6 juni.

41. Paulus / Saulus

P / C / G1 / G8 / S1 /
/ B 2 / E4 / S5

De patroonheilige van onze parochiekerk was apostel, die verkondigde onder de heidenen.

Op het glasraam vooraan in het koor is hij afgebeeld met boek en zwaard en in de zijbeuk naast zijn altaar predikt hij voor Griekse geleerden in de Aeropag.

Het schilderij boven het altaar stelt Saulus voor als krijgsman, die van zijn paard is gegooid. Het beeld op het altaar toont hem met de hand op het zwaard en het beeld onder de preekstoel laat opnieuw Saulus zien, de christenvervolger, die van zijn paard wordt gegooid.

Als wever is hij ook hun schutspatroon.

Men aanroept hem o.a. tegen blindheid, de ziekten van paarden en veldvruchten.

Feestdag: 25 januari en 29 juni.

42. Petrus

C / G1 / S5 / S2

Simon Petrus, apostel en eerste paus, wordt zo afgebeeld. Op het glasraam draagt hij

sleutel en boek en boven de biechtstoel een sleutel. Op het schilderij zit hij naast Maria.

Op het apostelschilderij houdt hij een sleutel in de hand, het symbool van de eerste paus.

Hij is de patroonheilige van o.a. de vissers, schippers en slotenmakers.

Hij wordt aangeroepen tegen koorts, kinhoest en dieven.

Feestdag: 29 juni

43. Rochus

B5

Geboren omstreeks 1295 in Montpellier.

De patroon der pestlijders heeft een staf met kruik in de rechterhand en op zijn reiskleed Jacobsschelpen. Hij ontbloot zijn dij om zijn pestwonde te tonen en naast hem zit een hond, die zijn wonde zou hebben gelikt.

Patroonheilige van de gevangenen, apothekers, artsen en hospitalen

Zijn hulp wordt ingeroepen tegen pest, schurft en zweren.

Feestdag: 16 augustus

44. Rumoldus

G5

Leefde in de 8^e eeuw en was van Angelsaksische afkomst.

Afgebeeld als bisschop met kromstaf, mijter en open boek. Onder zijn voeten ligt een man met een zwaard (een rover), wat verwijst naar zijn gewelddadige dood door boosdoeners Patroon der boeren en vissers. Hij beschermt tegen koorts en besmettelijke ziekten.

Feestdag: 1 juli.

45. Sebastianus

S2

Hij werd doodgegeseld ca. 288.

Op de schilderij heeft de heilige een naakt bovenlijf en een helm op het hoofd. In de rechterhand houdt hij een gevulde pijlenkoker en in de linkerhand een boog. Volgens de legende werd hij met pijlen doorboord, maar herstelde daarna van zijn wonden en stierf later als martelaar.

Patroonheilige van de boogschutters en beschermer tegen de pest, lepra en koorts.

Feestdag: 20 januari.

46. Simon

S5

De apostel Simon de ijveraar (zeloot) staat op de schilderij met een zaag in de hand omdat hij de marteldood stierf.

Patroonheilige van o.a. de ververs, leerlooiers en houthakkers.

Feestdag: 28 oktober.

47. Thaddeus

S5

De apostel Judas Thaddeus staat afgebeeld met een knots, waarmee hij in Perzië zou zijn doodgeslagen.

Feestdag: 28 oktober.

48. Thomas

S5

De apostel is afgebeeld met in de hand de winkelhaak, waarmee hij volgens de legende in Indië een paleis bouwde.

Schutspatroon van de timmerlui, steenkappers, aannemers, architecten en theologen.

Feestdag: 21 december.

49. Vincentius a Paulo

B12

Geboren in 1581, overleden in 1660.

Vincent de Paul was aalmoezenier van de gevangenen op de galeien, hield volksmissies en stichtte "confréries" tot verlichting van de behoeften der armen en het lijden der zieken.

Zijn beeld is gekleed met een mantel en hij houdt op de linkerarm een klein kind. Zijn rechterarm rust op het hoofd van een groter kind met een lendendoek.

Schutspatroon van de gevangenen en wezen.

Feestdag: 19 juli.

50. Wivina

G4

Geboren rond 1109 in het graafschap Vlaanderen en overleden omstreeks 1170 in Groot-Bijgaarden.

Deze benedictines uit een voorname familie is stichteres en priorin te Bijgaarden. De afbeelding toont haar met staf met doek en een stok met een grote kaars. De legende verhaalt dat een engel de kaars ontstak.

Zij wordt aangeroepen tegen o.a. besmettelijke ziekten, hoofd- en keelpijn en oogkwalen.

Feestdag: 17 december.